

voor zijn
ja, maar
lijnen, en
lijnen ver-
to trouw
te blijs
in de
een ver-
stappen,
worden
e onmis-
t van de
et kerk-
de kerk
afge-
fig. Ook
nog noo-
de kerk
vinden
er, in de
nog onze
het ge-
wilt het
steresse,
%, gelijk
door het
aanbren-
geheele
n kleine
of cate-
n in het
men, als
is wel
haar tijd
ongetuig
heid, en
stien juist
de nood-
e groote
aan, nog
er bij te
hier uit,
in zullen,
nien dit
vot heeft
dskamer,
voor col-
hisatieka-
tent meer
den ge-
ehandeld,
altje was,
was men
l worden,
naar reeds
men den
en, winst
kerkeraad
mogelijk
n kleine
stoel. En
was, hoe
stemmen,
k gewon-
en bittere
ingenaam
zulk een
getrokken
ergaderen
en om het
den door
aal kleet,
anbrengt,
e, ruime,
door het
euningen,
stie, door
zorg te
even, dat
ke verga-
te kosten
n scheelt
maak of
en het
rgadering
at stoelen
ad noodig
n f 2,50,
geeft geen
25. Zulke
ren mee.
dus on-
oek niet.
et lokaal
e richten.
ers, waar
n steen
te zorgen
te schade
wenschen
et, omdat
r comfort
chool ook
aan een
n denken.

Maar de tijden zijn veranderd.
De schoolgebouwen zijn thans veelzins
prachtgebouwen geworden. De kinderen
hebben het er veel netter, beter en sier-
lijker dan thuis. Op school is alles in orde,
goed verzorgd, net ingericht, goed in de
verf, gemakkelijk bij het zitten door keurige
banken.
En terwijl nu onze kinderen op school aan
zulk een nethed en frisheid gewend zijn,
geeft men hun voor de catechisatie nog
maar al te vaak een geheel smakeloos lokaal,
soms muf en duf, en plaatst ze daar op
stoelen en banken, in een manier die alle
denkbeeld van goede orde uitsluit. Ook de
hulpmiddelen voor het onderwijs, die op
school zoo uitnemend zijn en niets te wen-
schen overlaten, zijn in het catechisatie-lokaal
meest hoogst gebrekkig. Een orgel, om
saam te zingen, is er meest niet. Niet zel-
den laat zelfs het licht heel wat te wen-
schen over, en de verhouding tusschen de
kubieke ruimte en het aantal catechisanten
is vaak zoo onevenredig, dat de lucht er
ongenieetlijk wordt, en alle frisheid ont-
breekt.
Geloof men nu niet met ons, dat dit
schadelijk werken moet? Dat dit op de kin-
deren den indruk moet maken, dat het
schoolonderwijs veel gewichtiger, en die
catechisatie maar bijzaak is?
Vergeet niet, meestal catechiseert men
maar één uur in de week. Dit is toch al
zoo ijerst weinig. En als nu dat één
uur nog een zoo fatalen indruk achterlaat
door de ongenoegzaamheid en de achterlijk-
heid van het lokaal, want men dan waar-
lijk uit het geveel heeft op het onder-
wijs zelf?
Zelfs van den predikant zouden we durven
beweren, dat hij veel beter zal catechiseeren
in een frisch en goed ingericht lokaal, dan
in een ruimte die meer op een hok gelijkt.
Waar nu in den regel eenzelfde lokaal
dienst doet en voor de vergaderingen van
den kerkeraad, en voor het houden der
catechisatie, springt het toch in het oog,
van hoe groot en overwegend belang het is,
aan den goeden bouw en de behoorlijke in-
richting van dit bijlokaal meer dan dusver
zorg te wijden. Iets walen te eer en te meer
op mag worden aangedrongen, omdat het
maken van zulk een lokaal een meter hoog-
er b. v. betrekkelijk o, zoo weinig kost,
en men niet eenigen goeden wil, zeer wel
in elke gemeente een goed, geschikt lokaal
hebben of bekomen kan.
Zelfs weegt dit belang bij ons zoo zwaar,
dat we kerken die dusver zich met een
ongeschikt lokaal behielden, niet dringend
genoeg raden kunnen, hierin verbetering te
brengen. Niet alleen kerken, die nu pas
bouwen gaan, dienen hier toe te zien, maar
ook kerken die reeds een lokaal bezitten,
hebben zich de vraag te stellen, of het zoo
als het is, dienen kan.
Vergeet niet, veel predikanten hebben
juist omdat die lokalen zoo slecht zijn,
zich aangewend „aan huis te catechisee-
ren,” en hoe goed dit ook bedoeld zij,
toch breekt het de kerk af, en bevordert
het verkeerde denkbeeld, alsof de predikan-
ten personen zijn, die persoonlijke kringe-
tjes om zich verzamelen.
Al wat vanwege de kerk uitgaat, moet
aan het kerkgebouw verbonden blijven.
Telkens moet men weer naar de kerk toe.
Een ieder moet weten, dat ook de cate-
chisatie niet iets privaat van den predi-
cant, maar een zaak der kerk is, waar-
door de kerk haar leden van den heiligen
Doop naar het heilig Avondmaal brengt.
Over de andere bijlokale spreken we
niet.
Kosterswoning, doopkamer, telkamer,
wachtkamer en zooveel meer staan niet
rechtstreeks met het wezen der kerk in
verband. Ook worden deze overige bijloka-
len alleen in grotere steden gevonden, en
richten zich dan naar de behoefte.
Maar wel dient de vraag nog overwogen,
naar zulke bijlokale te plaatsen zijn.
Wie op den Dam te Amsterdam de wijze
ziet, waarop men daar een kerkeraadskamer
dwars voor het kerkgebouw der Nieuwe
kerk zelf geplaatst heeft, zal toestemmen,
dat dit wansmaak is, en wij zijn er dan
ook zeker van, dat de Hervormden zelf
niets liever wenschen, dan dat ze dit ge-
bouw vervormen of verplaatsen konden.
Veel bijlokalen buiten aan het gebouw
aangebracht zullen er in den regel den in-
druk niet van verhoogden, en laten er zich
moeilijk aan passen.
In het grondplan van kerkbouw, waarop
wij zinspeelden daarentegen zou de noodige
ruimte voor deze bijlokale vanzelf te vin-
den zijn, zijwaarts aan de beide kanten van
het boogsgewijs ingesloten platform, en wat
de kleine lokalen betreft vlak achter den
voorgevel, die altoos door de dubbele deur
en de trappen, op zekeren afstand van het
eigenlijke lokaal zal komen te staan.
In Engeland heeft men ook wel een ge-
heel anderen weg ingeslagen, en het kerk-
gebouw zelf, voor wat de groote vergader-
zaal betreft, een paar meter uit den grond
opgetrokken, een meter in den grond gegraven,
en zodoende een groote localiteit onder
heel het gebouw doorlopende verkregen,
die ruimte, en overvloede ruimte aanbodt
voor alle behoeften.
Daar dan in den voorgevel vanzelf een
breede hooge trap moet komen, die twee
meter uit den grond gaat, geeft dit ge-
legenheid, om het gebouw sterk-sprekend en
indrukwekkend te maken, en de ruimte
waarover men beschikt wordt er door ver-
dubbeld.
Dit is echter onuitvoerbaar als het ge-
bouw niet zeer groote afmetingen heeft.
Twee meter uit den grond kan men niet
gaan, zoo het gebouw niet fors breed en
zeer hoog is.
Al geven we dus toe, dat deze wijze van
bouwen der bijlokale het meest wenselijk
ware, toch betwijfelen we, of het in den regel
doelmatig zal blijken, en mogelijk
zal zijn.

Doch genoeg, zoo maar ons doel bereikt
is, om op de betekenissen en het gewicht
van een goede kerkeraadskamer en een
goed catechisatie-lokaal meer dan duaver
de aandacht te vestigen.
Wat in loco hiervoor doenlijk is, kan alleen
op de plaats zelf, met het bestek voor zich,
blijken.
Overbodig?
Ds. Barger schrijft in *Bethesda*, naar aan-
leiding van de opmerking onzerzijds, dat
in de kerk „het Woord Gods” de groote
factor blijft, dit:
Het bovenstaande trok onze aandacht in de
rubriek „Uit de pers” van de *Heraut* van 27
Febr.
De hierbij door dit laatste blad gemaakte
opmerking is zeker alleszins waar, gelijk we
zulk daarvan gewoon zijn. Alleen meenen we
daarvan te mogen verklaren, dat ze voor onze
Kerken nog wel wat overbodig en ontijdig is.
De paarden zijn de stal nog niet uitgereden.
Daarom behoeven de teugels ook nog niet te
worden aangelegd. Er is in onze Gereformeerde
Kerken nog geen gevaar voor, dat ze zich ver-
lagen, door op te gaan in Diaconie en Zieken-
verpleging. Het werk der barmhertigheid wordt
nog maar al te weinig door haar beoefend. Er
zijn voor zoover ons bekend is, slechts twee
stichtingen, die op dat terrein met de Kerken
verhand houden, en wel Eudokia te Rotterdam
en de Geref. ziekenverpleging te Amsterdam, die
gewoonlijk alleen plaatselijk voor de hoofdstad
werkt. En hoezeer de Heere zulke zegen, blijkt
wel uit hetgeen de eerstgenoemde stichting reeds
werd en eerlang hoopt te wezen, wanneer zij de
verlangde uitbreiding zal hebben verkregen.
Maar overigens gaat al die arbeid, ook waar
deze op den grondslag der Geref. belijdenis
staat, van particulieren of Vereenigingen uit.
Zoo immers met „Heerenloot en de Chr. ver-
zorging van krankzinnigen, Effatha en de Geref.
ziekenverzorging, zoodat er tot heden nog geen
reden is, onze Kerken, tegen te groote ijver in
den Diaconalen arbeid te waarschuwen.
Zou het daarenboven niet waar zijn, dat daar,
waar het woord van God tot zijn recht komt,
ook de Diaconie hare roeping zal leeren besce-
fen, en dan ook omgekeerd die Kerk, waar de
Diaconale arbeid naar den eisch van „Heeren
getuigenis geschiedt, juist daarin het bewijs
geeft, het Woord Gods waarlijk te hebben ver-
staan en in beoefening te willen brengen?
En na deze klacht, dat we de teugels
aanhielden, eer nog de staldeuren open zijn,
vervolgt hij dan aldus:
Hoe gaarne zouden wij zien, dat de *Heraut*,
op de wijze, waarop zij dat zoo geheel enig
kan, ons de lijnen aanwees, waarlangs naar
Gods bevel, het werk der barmhertigheid, en
alzo ook dat der ziekenverzorging moet wor-
den verricht. Het is toch een eisch waaraan
de Kerken zich niet onttrekken mogen. Zij
zijn het, die zich hebben te openbaren, als het
lichaam van Christus. Het moet dus blijken,
dat zij mede zijner zalving deelachtig zijn, en
het hoogpriesterlijke werk der barmhertigheid,
waarvan de Christus het voorbeeld gaf, even-
eens wenschen te verrichten. Dat daarin dan
ook het ambt der geloovigen, tot welker open-
baring de Kerk geroepen is, uitkomt, zal wel
aan geen twijfel onderhevig zijn. Dat Christus
zulks als het hoofd zijner Kerk, van de zijnen
eischt, evenmin. Dat, naarmate de gemeenschap
met het hoofd nauwer gevoeld wordt, deze ar-
beid der zelfverloochening getrouwer en beter
zal geschieden, zal ook wel algemeen worden
toegestemd. Daarom juist is het zoo noodig op
dezen arbeid het rechte licht van Gods Woord
te laten vallen, ten einde ook daardoor de Ker-
ken hare roeping op dat stuk goed mogen ver-
staan.
Hier is misverstand.
Onze opmerking richtte zich tegen een
principeel kwaad, niet in onze Gereformeerde
kerken, maar in de kerken van onzen tijd,
zoo hier te lande als elders; een kwaad
hierin bestaande, dat de kerken confes-
sioneel slap zijn geworden, en de belijdenis
prijsgeven, wanende dit door allerlei pra-
ctische werkzaamheid te kunnen vergeoeden,
en, hieruit voorvloeiende, tegen het kwaad,
dat, o, zoo veel predikanten in alle deelen
der wereld, in plaats van hoofdwerk te
maken van dege prediking, na dege studie,
van Gods Woord, hun besten tijd geven aan
allerlei diaconalen arbeid.
We zijn overtuigd, dat Ds. Barger hier-
tegen met ons protesteert.
En overigens zij, bescheidenlijk herinnerd,
dat geheel de herleving van den Dienst der
barmhertigheid mede behoort heeft tot die
levensvragen op kerkelijk gebied, waarvoor
de *Heraut* steeds haar beste paarden
spande.
Jaloerschheid.
Zuid-Hollands kerkblad acht dat „s-Graven-
hage en Arnhem, Friesland en Zeeland
jaloersch moeten zijn van den vooruitgang
der Zendingsszaak in Rotterdam en Am-
sterdam.
De redactie zegt er van, na het Amster-
damsch concept-besluit te hebben meegede-
eld:
Bij zulk een voortreffelijk regel mag onder
den zegen des Heeren goede voortgang verwacht
worden.
Ga zoo weldra de ééne Dienaar des Woords
na de andere tot den arbeid voor het Woord
onzes Gods op Java in.
Het is voor andere kerken, om jaloersch te
worden. Of staat het leven der Gemeente van
Christus daarvoor niet hoog genoeg, dat zij
jagen zullen naar de eer om in den Naam des
Heeren hare Dienaars naar de heidenen te
zenden?
Och! brak die dag toch spoedig aan, dat
niet slechts van Amsterdam en Rotterdam, ge-
lijk reeds van Utrecht, maar ook van „s-Graven-
hage en Arnhem, ook uit Zeeland en uit
Friesland, en zoo verder, de waarheid van het
geloof der Kerken in de uitbreiding van Diena-
ren des Heeren tot prediking van zijn Woord
openbaar werd.
Het Aan alijd, wat de Heere gebiedt.
Maar onze zonde maakt de scheiding. „Is
onze zonde, als er nog geen eenheid der kerk
gevoonden werd. „Is onze zonde, als het leven
en de kracht der kerk wordt verterd door
dingen, die niet van boven zijn. „Is onze
zonde, zoo de geest van doode berekening de
plaats van de berekening des geloofs heeft in-
genomen.
In Amsterdam rekent men om het te doen,
niet om het te laten.
Zij er heilige jaloerie, ook onder de Dienaren
des Woords, om tot dezen dienst onder de
heidenen verwaand te worden.
De Heilige Geest geve getuigenis in het
midden der gemeenten. En wie ooren heeft,
die hoort, wat de Geest tot de gemeenten zegt.
Wij verstaan deze stemming des geloofs.
Toch schatte men hetgeen dusver in de
grotere steden gedaan werd, niet te hoog.
Utrecht nam een missionair predikant
over, maar in een zin, waarin Arnhem en
„s-Gravenhage, Zwolle en Middelburg het
evengoed hadden kunnen doen, d. w. z.
zonder daardoor de algemeene Zendingkas
veel te ontlasten. Dat zal wel komen, maar
het is zoover nog niet.
Amsterdam is aan een concept-besluit
toe, maar van daar tot de uitzending ligt
altsoos nog een niet zoo kleine afstand.
In Rotterdam is men zoo wat evenver,
en kan nog evenmin gezegd, dat de vuur-
proef begonnen is.
Dit kon ook niet anders.
Zulk een uiterst gewichtige zaak kan
men niet ondoordacht en plotseling door-
zetten. En ook de vaste Synodale rege-
ling van de kerken is er nog niet.
Laat men daarom elders niet ontmoed-
igd worden.
Straks gaan er predikanten naar Indië
uit alle hoeken van het land.
Voor kootwijken Scholen.
Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van P. de
Boer, van de Geref. kerk te Leiden C, gevonden
in de collecte f 2; N.N. postmerck „s-Graven-
hage, aan postzegels f 2; van N.N. te Nijkerk,
coupon groot f 2,97; J. S. te R. f 2,50.
Uit de Pers.
De *Friesche Kerkblode* deed een goed werk,
met eens op de betekenissen van Tolstoy te wij-
zen, en komt dan, na een korte schets van zijn
leven en optreden, tot deze uiteenzetting van
zijn dusgenaamde religie:
Ons vorig artikel gaf een korte levensbeschrij-
ving van graaf Tolstoy, voornamelijk uit de oog-
punt van de ontwikkelingsgang zijner denkbeelden
te verstaan. Werpen wij thans een blik op den
nieuwen godsdienst waarvan Tolstoy de profet ge-
worden is, en die in heel de beschaaftde wereld
zoo veel aanhangers heeft gewonnen, door de ver-
leidelijk schoone gestalte, waarin hij zijn denkbeel-
den hult.
Tolstoy zelf heeft keer op keer herhaald, dat hij
van geen Dogma's of leerstellingen weten wil en
in zijn beroemd werk *Vernunft und Dogma* ver-
klaart hij aan alle dogma den oorlog. Het eenige
waar het hem om te doen is, zoo zegt hij zelf is
de *ethiek*, een ander zedelijk leven, een geheel on-
bekenden van de bestaande maatschappelijke verhou-
dingen. Vandaar dat de Tolstojanen dan ook
meest deze nieuwe zedelijke beginselen op den voor-
grond stellen en over Tolstoy's godsdienstige den-
kbeelden zich slechts zeer vaag uitlaten.
En toch is dit niet anders dan zelfbedrog. Al
verwerpt men alle kerkelijke leerstukken en al
meent men daarmede het dogma te hebben ver-
worpen, straks keert het door de achterdeur weer
terug, maar nu als een nieuw dogma, dat men zelf
heeft gemaakt. En dit kan niet anders. De vragen
wie God is, of de wereld is geschapen, of de Schrift
door God is ingegeven, of Christus de Middelaar
der verzoening is, raken geen dorre afgetrokken
leerstellingen maar de grondbeginselen van het men-
schelijk leven. Ieder dieper denker moet, of hij
wil of niet, zich met deze vragen inlaten. En als
hij dan op al deze vragen het antwoord, door de
Christelijke Kerk gegeven, verworpt, dan wil dit
niet anders zeggen, dan dat hij tegenover het Chri-
stelijk geloof zijn eigen wangelooft heeft gesteld.
Juist daarom is het zoo noodig, dat het gods-
dienstig uitgangspunt van Tolstoy eerst wordt uit-
gezet. De dogmatiek beheerscht de ethiek; het
geloof het leven. Om Tolstoy's zedeleer te verstaan,
moet men eerst Tolstoy's godsbegrip kennen. En
wij twijfelen niet of de uiteenzetting van den nieuwen
godsdienst, dien Tolstoy predikt, zal het beste mid-
del wezen om de zielen, die door den schoonen
schijn van zijn zedeleer misleid, in hem oop mee-
nen een Christen te zien, van dezen waan te genezen.
Uit het pas verschenen werkje, waarin Tolstoy's
„Gedachten over God” zijn verzameld, blijkt dui-
delijk, dat zijn uitgangspunt niet anders is dan het
meest onoverhoelend Pantheïsme, de leer, dat God
eigenlijk *alles* is. God is dat Al, zoo schrijft hij
zelf, dat onenidige Al, waarvan hij zelf een klein
als een deel. En op een andere plaats: Het gan-
sche lichaam — is God; het lichaamsdeel — ben
ik. Ook al bestrijdt Tolstoy het atheïsme, al ver-
klaart hij aan het bestaan van God te gelooven;
al schrijft hij over God in die gemodelijk-mythische
stemming der aanbidding, die steeds aan het
Pantheïsme eigen is, het komt er toch feitelijk op
neer, dat Tolstoy niet geloof aan een persoonlijk
God, het onenidige volheerlijke Wezen, dat verre
boven ons staat, (volgens hem is dit een Oud-Tes-
tamenteisch Godsbegrip), maar alleen aan een God,
die in heel de Schepping en ook in ons zelf woont
en van ons niet te onderscheiden is.
Uit dit Pantheïsme vloeit van zelf voort, dat
Tolstoy niets wil weten van de gerechtigheid Gods,
maar God alleen als liefde beschouwt. De gerech-
tigheid Gods is het juist, waardoor God de Heere
als Souverein zich stelt tegenover zijn schepping; elke
overtreding van de wet des Heeren als zonde ver-
oordeeld en straf, en aldus het kwaad wederstaat.
Maar volgens Tolstoy zijn God en schepping niet
twee maar een; is de zonde geen overtreding van
de wet Gods, die gestraft moet worden, maar een
niekelijke onvolkomenheid van den mensch; en is
daarom God niet anders dan liefde, die alle zonde
vergeet, het kwade door het goede overwint en
volmaakt in de ziel zich openbarende, God en
mensch niet alleen verbindt, maar in elkaar doet
opgaan. Of gelijk hij het zelf uitdrukt: Liefde is
God, d. w. z. wanneer wij liefhebben, dan zijn wij
niet goden, maar God. Van hoeveel belang deze
Godsbeschouwing voor de geheele opvatting van de
maatschappelijke gerechtigheid is, zullen wij later
zien. Het aangehaalde is genoeg om te doen zien,
hoe het Pantheïsme, dat God niet boven maar in
ons vinden wil, en leeft in den drang om al in
geen gemeenschap met God te zoeken, ook bij Tol-
stoy eindigt met de Godslasterlijke uitspraak: *Ik
zelf ben God*.
Het is geheel consequent, dat hij op dit stand-
punt staande, zowel de *schepping*, als de onsterf-
lijkheid der menschelijke ziel verwerpt. Wij zijn
niet anders dan weaterbellen, die in kokend water
opkomen, uitscapen en verdwijnen. Een der
grondwalingen, die hij dan ook aan het Christen-
dom verwijt en waaruit naar zijn overtuiging alle

verwarring is voortgekomen, is „het bijgeloof dat
de wereld geschapen werd, — dat zij uit niets te
voorschijn kwam, en dat er een God-schepper zou
zijn.” God is niet de Schepper, maar de Levens-
bron, uit wien wij zijn voortgekomen; ons leven is
niets dan een schijngestalte, een openbaring „van
God in ons”; en het sterven is niet vernietiging,
maar wel een terugkeeren van het deel in het ge-
heel, van de ziel in God. Alle geloof aan een per-
soonlijk voortbestaan na den dood of aan een op-
standing is volgens hem een „slaag” geloof, eigen
aan wilde volken, die redeneeren uit de analogie
tusschen slaap en dood. En het „eeuwige leven”
waaraan Christus spreekt, is niet anders dan het
zich vereenigen met God. Alleen in dien zin kan
van „sonderlijkheid” gesproken worden.
Wat op dit standpunt van den *dienst Gods* te-
recht komt laat zich begrijpen. Het geloof wordt
door Tolstoy verworpen. Men bidt wel tot een
„Vader in de hemelen”, God, die voor ons zorgt
en ons lot bestuurt, maar niet tot een God in ons,
die eigenlijk niet anders is dan ons leven zelf. Ook
het „Onze Vader” wordt daarom door Tolstoy niet
opgevat als een gebed, maar als een korte geloofs-
belijdenis, uit Christus' onderwijs door zijn disci-
pelen vastgesteld. En evenmin wil Tolstoy iets we-
ten van het *geloof*. De Oud-Testamenteische profeten
hebben God wel voorgesteld als een Macht, die
in Zijn wil als wet oplegt, maar Christus heeft
ons God geopenbaard als den God-in-ons, die niet
met een gebed tot ons komt, maar zich kennen
laat aan den drang tot liefhebben. En eindelijk
Tolstoy verwerpt de *Schrift* als de openbaring
Gods. Het Oude Testament staat op een zeer laag
standpunt en leert ons God in het geheel niet ken-
nen. De brieven der Apostelen toonen, dat zij nog
vol waren van oud joodsche vooroordeelen. En het
enige waaraan hij nog eenige waarde hecht zijn
de uitspraken van Christus zelf in de Evangelien,
omdat hij meent in deze uitspraken zijn eigen den-
kbeelden weer te vinden.
Welke gevolgen deze Pantheïstische denkbeelden
hebben voor het praktische leven zullen wij een
volgend maal aantonen. Hetgeen wij thans schre-
ven is dunkt ons genoeg om te doen gevoelen,
waarmee ieder waarachtig Christen met deze „leer”
niets uitstaande kan hebben. Het geloof van Tol-
stoy staat niet alleen lijnrecht tegenover de belij-
denis van de Christelijke Kerk aller eeuwen, maar
zinkt terug tot het heidendom der Indiësche vol-
keren, ook al toot het zich met den Christelijken
naam. Of, om het in de krasse woorden van onzen
Catechismus te zeggen, deze god van Tolstoy is
een zelf versierde god, die niet den Waarachtigen
Levens God niet gemeen heeft dan den naam.
Zoo is het.
Ook hier is het Pantheïsme, en niets dan het
Pantheïsme aan het woord, en ook Tolstoy
toont, hoe er bij doorwerking van het Christe-
lijk geloof, geen andere keuze blijft, dan of
atheïsme of pantheïsme te worden.
Het Deïsme moge den oppervlakkige nog be-
koren.
De man van ernst en van wetenschap rekent
er niet meer mede.
Officieele Berichten.
(Met verkorting uit het Kerkblad van 27 Mei '98.)
Agendum voor de Provinciale Synode van Utrecht.
D. V. te houden op Woensdag 8 Juni 1898, in de
Oosterkerk te Utrecht, 's voormiddags ten 10 uur.
Deputaten.
Uit de Classis Amersfoort:
Primus: Ds. G. van Donor. Secundus: Ds. W. den Hengst.
Ds. A. M. Donner. Ds. J. Dijk.
Oud. W. Ruitenberg. J. de Ruig.
„ H. Peet. W. Karssemeijer.
Uit de Classis Breukelen:
Ds. W. H. Gispin Jr. Ds. W. Maan.
Ds. J. van Henten. Ds. H. de Koning.
Oud. J. v. d. Bijl. J. van Hoegee.
„ K. E. Steenhuisen. W. G. Hulsman.
Uit de Classis Utrecht:
Ds. P. J. W. Klabbe. Ds. G. J. Barger.
Ds. M. van Minnen. Ds. F. W. J. Wolf.
Oud. A. Fukkink. J. Lagerweij.
„ R. Barneveld. Mr. A. W. van Beek
Calkoen.
a. De Gereformeerde kerken houden op den
avond van 31 Augustus voor de troonsbestijging
van onze geëerbiedigde Koningin een ure des
geheils.
(Classis Amersfoort.)
b. De kerk van Renswoude ontvangt uit de
kas voor hulpbehoevende kerken in de Provincie
een ondersteuning van f 50.
(Classis Amersfoort.)
c. Voortaan worde van de onkosten der Pro-
vinciale Synode gedragen het $\frac{1}{10}$ gedeelte door
de Classis Utrecht; het $\frac{1}{10}$ gedeelte door de
Classis Amersfoort en het $\frac{1}{10}$ gedeelte door de
Classis Breukelen.
(Classis Breukelen.)
d. Art. 10 van de outwopen regeling voor
het verliezen van ondersteuning aan Hulpbe-
hoevende Classen wordt alzo gewijzigd dat
in geval de ondersteuning moet verleend worden
door de Classen Utrecht en Breukelen, de eerste
drage $\frac{1}{10}$ en de tweede $\frac{1}{10}$.
e. Verzoek, door de Classis overgenomen, dat
de hulpbehoevende kerk van Maarsseu uit de
kas voor hulpbehoevende kerken in de provincie
f 150 ontvange.
(Classis Breukelen.)
f. De provincie Utrecht neme voor hare eigene
rekening de zorg voor Emer. pred., de weduwen
en weeren van de dienaren des Woords van ker-
ken in de provincie Utrecht en vinde het daar-
voor benodigde bedrag alzo, dat de Classis
Utrecht $\frac{1}{10}$, de Classis Breukelen $\frac{1}{10}$, en de Classis
Amersfoort $\frac{1}{10}$ betale.
(Classis Utrecht.)
g. De Synode besluit, dat bij de Emeritaats
verklaring van een dienaar des Woords minstens
drie deputaten tegenwoordig moeten zijn, niet
woonachtig in de Classis, waartoe de kerk be-
hoort, wier dienaar Emeritaat begeert.
(Classis Utrecht.)
h. De kerk van Driebergen stelt aan de Synode
voor, dat zij poge eenparigheid te verkrijgen in
het houden van een ure des gebeds in de
Gereformeerde kerken van de Provincie, bij
gelegenheid van de troonsbeklimming van H.
M. de Koningin.
(Classis Utrecht.)
Volgt de aanwijzing van de roepende kerk
voor de volgende Synode en bepaling van den
tijd der samenkomst.

komen. Hij werd daarvoor in het politiebureau
gebracht en beboet. Het ergst maakte hij het
in de St. Michaelskerk, een kerkgebouw in
Shoreditch, waar hij zooveel opschudding ver-
wekte, dat de dienst voor een ogenblik moest
gestaakt worden. De aanleiding daartoe was het
zeggen der aanwezigen met wijwater. Toen ook
hij met zijne volgers bespreekt werd, meende hij
reden te hebben tot een luidrechtig protest.
Hierbij keerde de heer Kensit de rollen om;
hij zag in deze bespreking eene persoonlijke
belediging en klaagde den dienstdoenden pre-
dikant aan bij de rechtbank.
De rechter had in 't eerst niet veel lust om
de klacht van Kensit in ontvangst te nemen,
maar ten slotte nam hij er notitie van en zal
deze zaak voor de Engelsche rechtbanken dienen.
De bisschop van Londen heeft aan den heer
Kensit beloofd, de zaak van de ceremonien in
zijn bisdom te zullen onderzoeken, en zoo is
deze heer voorlopig gerust gesteld.
Doch dit daargelaten, is datgene wat de heer
Kensit voor de aandacht van het publiek bracht,
van groote betekenis. De pers moet den heer
Kensit voor een man houden, die er op uit is,
om van zich te doen spreken of die door fanati-
cisme gedreven wordt, de beweging, waartoe zijn
optreden aanleiding gaf, is van groote betekenis
voor het kerkelijk leven in Engeland.
Wat toch is het geval?
De andere en voorzichtige leden van de
Hoogkerkelijke partij, keuren het optreden van
de jongere predikanten, die steeds meer Room-
sche ceremonien invoeren, hoogelijk af. De jon-
gere Ritualisten leeren dat *alles* wat zij voor
„Katholiek” houden en niet uitdrukkelijk in het
Prayer-book verboden is, in hun kerk mag wor-
den ingevoerd. Zoo is er onlangs op Goeden
Vrijdag weer iets nieuws bij gekomen en wel
„de vereering van het kruis”. Deze handelwijze
rust op de bewering, dat elk rector of vicar van
eene kerk, in het stuk der liturgie, zijn eigen
meening mag volgen. Opmerkelijk genoeg, heeft
de bisschop van Londen getoond dit gevoelen
te deelen, door tot den heer Kensit te zeggen,
dat wanneer hij in eene kerk niet kon vinden
waaraan hij behoefte had, hij waarschijnlijk zijn
verlangen kon vervuld zien, door ter kerk te gaan
naar een naastbijgelegen kerk.
Dit gevoelen is feitelijk in strijd met de begin-
selen, waarop de Episcopale kerk is gebouwd
en maakt van haar een groep indepenantische
gemeenschappen. Het is ook in strijd met de
staatswet. Immers nog altijd geldt voor de Epis-
copale kerk „the Act of Uniformity”, waarbij
uitdrukkelijk wordt voorgeschreven, hoe de dienst
in de Engelsche staatskerk moet worden geou-
den. Tweeduizend Independenten, de vaders
der tegenwoordige Congregationalisten, werden
uit de staatskerk gedreven, enkel en alleen om-
dat zij zich niet konden onderwerpen aan dat-
gene wat de „Act of Uniformity” bepaalde. Nu
erkent de bisschop van Londen, dat er rechte-
ns verscheidenheid van vormen bestaan in een
kerk, wier liturgie bij de staatswet is vastge-
steld, en dat de predikant, gestuurd door het
publiek, dat diens godsdienst oefeningen bezoekt,
vrijheid heeft om den dienst te wijzigen naar
eigen goedvinden.
Te vergeefs beoogt de heer Kensit, dat vol-
gens de wet in de kerk van zijn parochie een
dienst moet gehouden worden, in overeenstem-
ming met de wet, dat hij daartoe niet behoeft
te gaan naar een genaburd kerkgebouw.
Is het te verwonderen, dat sommige leiders
van de Hoogkerkelijke partij in Engeland, in
het standpunt dat de bisschop van Londen in-
neemt, gevaar zien? De voorrechten die de
Episcopale kerk thans geniet als staatskerk,
kon zij op die manier wel eens verliezen. Al-
thans de Dissenters zijn druk in de weer om het
onrechtvaardige van den toestand te wijzen en
daartegen te agitieren. Wanneer de rechter in
de zaak van Kensit vonnis zal gewezen hebben,
zal die agitatie denklijk nog toenemen.
Van harte hopen wij, dat de achtergrond van
het streven van den heer Kensit, de zucht is,
om voor het volk van Engeland de geestelijke
goederen te bewaren, die door de reformatie
geschonken zijn.
Transvaal. Een uitnemend antwoord
van president Kruger.
De herkiezing van den president Kruger is
bijzonder tegengewerkt door menschen die, al
durven zij er niet openlijk voor uitkomen, toch
in stilte niet tegen een annexatie door Engeland
opzien. Daartoe moest de persoon van
den president verdacht worden gemaakt. In
de pers, die Kruger vijandig gezind is, werd
voor de presidentsverkiezing het volgende
schijnvrome betoog gevonden: Een land
wordt met Gods oordeelen bezocht om de
zonden van zijn voorgangers; de Transvaalse
republiek is eerst gestraft door den inval door
Jameson en daarna door de vreeselijke runder-
pest die duizenden beesten deed sterven. Daar-
uit volgt dat de president wel veel voor zijn
rekening moet hebben. Deze dingen in zalvende
taal gesproken, maakten op sommigen indruk.
Althans op zijn reis door de Transvaal
voor zijne verkiezing als president, gaf hij, toen
iemand hem op een openbare vergadering de
vraag stelde, „Hoe komt het toch, dat ons land
zooveel rampen treft?” het volgende waardige
antwoord: „Velen zeggen dat het mijn schuld
is. In vroeger tijden werd het Israëlitische
volk, dan eens gestraft om hun koningen, en
dan weder om hun eigen zonden. Laten
wij aannemen, dat wij alleen gestraft wor-
den om onze eigene zonden en laat
ons niet met den vinger op een ander wijzen
en onze eigene zonden voorbijzien.”
Zij, die gehoopt hadden dat de president
een scherp antwoord geven, of met bitterheid
de beschuldigingen die hem naar het hoofd
werden geslingerd, van zich werpen zou, werden
dus door dit antwoord, dat getuigt van wijsheid
en van een leven in de vreeze des Heeren,
beschaamd. De Heere blijve dien staatsman
en belijder van den Christus nabij.

Gemengd nieuws.
De brand die den 20sten April de beroemde
Tabernakel van Spurgeon tot een puinhoop maakte,
ontstond in een van de nevengebouwen, alwaar een
4 te 500 predikanten vergaderd waren, voor welke
ook het middageten aldaar bereid werd.
Het gebouw stond in Newington, niet ver van
het bekende omnibus centrum *Elephant and Castle*.
Spurgeon, die in 1891 stierf, liet het gebouw in
1891 verrijzen. Het kon 6000 personen bevatten.
Het had een imposante passade met Korinthische
zuilen aan de straatzijde. Voor het bouwen van
den Tabernakel had Spurgeon gepredikt in een
concertgebouw, waar eenmaal, toen er brand ont-
stond, zulk een paniek heerste, dat onderschei-
dene menschen doodgedrukt werden. Dit deed
Spurgeon besluiten tot den bouw van den Taber-
nakel. Om brand te voorkomen, wilde Spurgeon
van geen verwarming van he-reusachtig gebouw
weten.
Engeland. De heer Kensit tegen de
Ritualisten.
De heer Kensit, van wie wij reeds in een
vorig nummer spraken, doet in Engeland van
zijn gewagen. Hij heeft een vijftigtal aanhangers
rondom zich verzameld en loopt in Londen de
Anglicaanse kerken af en protesteert dan
daarbij op luidrechtige manier tegen de Room-
sche ceremonien, die daar steeds meer in zwang

Buitenland.